

Atvinnuveganefnd Alþingis
nefnasvid@althingi.is

Gunnarsholti, 20. febrúar 2015

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um náttúrupassa (heildarlög), 455. mál.

Landgræðslu ríkisins hefur borist erindi nefndasviðs Alþingis, dags. 6. febrúar sl., hvar óskað er umsagnar stofnunarinnar á frumvarpi til laga um náttúrupassa.

Landgræðsla ríkisins starfar eftir lögum nr. 17/1965. Tilgangur þeirra laga kemur fram í 1. gr. en hann er að koma í veg fyrir eyðingu gróðurs og jarðvegs og að græða upp eydd og vangróin lönd. Umsögn stofnunarinnar er skrifuð í ljósi þessa tilgangs laganna.

I. Almenn

Landgræðsla ríkisins fagnar því að til standi að leggja fé í uppbyggingu og viðhald á ferðamannastöðum enda brýn þörf á. Ljóst er að skemmdir vegna sívaxandi álags af völdum ferðamanna er orðið eitt af alvarlegustu umhverfisvandamálum þjóðarinnar. Fjölmargir staðir og ferðaleiðir eru að drabbast niður og bæði erfitt og gríðarlega kostnaðarsamt getur verið að bregðast við þegar í óefni er komið. Vandamálið er oftast ekki tengt of miklu álagi á gróður og jarðveg og lausnir tengjast því hlutverki Landgræðslu ríkisins með beinum hætti.

Þó uppbygging fjölsóttustu ferðamannastaða landsins sé brýn telur Landgræðsla ríkisins að leggja verði jafnframt áherslu á verndun annarra staða, svæða og leiða, enda gætir vaxandi álags ferðamanna um nánast allt Ísland. Taka þarf tillit til þess hve vandinn er víðtækur við ákvarðanir um skiptingu fjármagns til úrbóta. Hugtakið „ferðamannastaður“ er í eðli sínu mjög vítt.

Landgræðsla ríkisins áréttar þörf fyrir aukið fjármagn til verndar og/eða uppbyggingar á fjölmörgum stöðum og svæðum en tekur ekki afstöðu til leiða til slíkrar fjármögnunar, þ.m.t. náttúrupassa.

II. Einstakar athugasemdir

Um 1. gr. – Markmið

Markmið laganna er að stuðla að verndun náttúru Íslands með nauðsynlegri uppbyggingu, viðhaldi og verndun ferðamannastaða. Landgræðsla ríkisins telur orðalagið leggja of mikla áherslu á uppbyggingu. Hún er leið sem krefst mikillar varúðar og á ekki alls staðar við.

Um 2. gr. – Náttúrupassi

Ljóst má vera af þeirri skilgreiningu sem lagt er upp með á orðinu „*ferðamannastaður*“, þ.e. að um sé að ræða skilgreindan stað sem hefur aðdráttarafl fyrir ferðamenn vegna náttúru hans og sögu, gefur tilefni til að ætla það að nánast megi skilgreina allt Ísland, í heild sinni eða í einstökum hlutum, sem ferðamannastað. Það samrýmist brýnni þörf fyrir verndun á landsvísu, ekki aðeins uppbyggingu á nokkrum fjölsóttum stöðum. Slíkir staðir og leiðir skipta hundruðum ef ekki þúsundum.

Um 3. gr. – Umsýsla og innheimta gjalds fyrir náttúrupassa

Gert er ráð fyrir að Ferðamálastofa annist alla umsýslu og innheimtu vegna náttúrupassa. Í ljósi þess hve handhafar náttúrupassa og „*ferðamannastaðir*“ gætu orðið margir má gera ráð fyrir að verkefnið verði mjög umfangsmikið. Það má spyrja sig hvort slíkt falli nægjanlega vel að verkswiði Ferðamálastofu eins og því er lýst í lögum nr. 73/2005 um skipan ferðamála. Náttúrupassinn er sprottinn upp úr brýnni þörf fyrir stórauðna umhverfisvernd. Færa mætti fyrir því gild rök að framkvæmd slíkra verkefna ætti, a.m.k. að hluta til, að vera á hendi stofnana sem vinna með beinni hætti að umhverfisvernd.

Um 4. gr. – Ferðamannastaðir sem eiga aðild að náttúrupassa

„*Ferðamannastaður*“ getur talist hver sá staður í náttúru Íslands sem hefur aðdráttarafl fyrir ferðamenn vegna náttúru og sögu. Vísað er til frumvarps til laga um landsáætlun um uppbyggingu innviða fyrir ferðamenn til verndar náttúru og menningarsögulegum minjum. Þar kemur fram að gildissvið þeirrar skilgreiningar nær til ferðamannaleiða, ferðamannastaða og ferðamannasvæða. Ljóst er að lögin myndu spanna mjög breitt gildissvið hvað varðar verndarþörf og mögulega gjaldtöku. Aukin landvarsla er mikilvæg víða um land, en skv. frumvarpinu virðist slíkt hlutverk ekki hafa tengsl við innheimtu og umsýslu passans.

Varðandi 5. mgr. er bent á að í ljósi þess hve gildissvið náttúrupassans og hlutverk hans til umhverfisverndar er víðtækt virðist óeðlilegt að setja réttindi og skyldur vegna passans undir hatt laga um Framkvæmdasjóð ferðamannastaða og vandséð hvernig svo viðamikið utanumhald á sviði umhverfismála samræmist hlutverki Ferðamálastofu. Um er að ræða viðamikið umhverfisverndarmál sem krefst mikillar fagmennsku á því sviði. Umhverfisgeirinn þarf þar sterka aðkomu, en um slíkt er ekki að ræða í lögum um Framkvæmdasjóð ferðamannastaða

Um 5. gr. – Fagråd um öryggismál ferðamanna

Meginmarkmið laganna er skv. 1 gr. að stuðla að verndun náttúru Íslands með ákveðnum hætti. Öryggi ferðamanna er mikilvægt, en velta má fyrir sér hvort kosta eigi þann þátt í beinni samkeppni við takmarkað fjármagn til umhverfisverndar.

Á sama tíma og gert er ráð fyrir fagráði um öryggismál ferðamanna, gera lögin ekki ráð fyrir neinum sjálfstæðum farvegi til að tryggja fagmennsku og gæði verndunar og úrbóta náttúru

Íslands. Sterk aðkoma sérfræðinga og stofnana á sviði umhverfis, náttúru og menningarminja að framkvæmd laganna er óhjákvæmileg.

Um 11. gr. – Breytingar á öðrum lögum (Um framkvæmdasjóð ferðamannastaða nr. 75/2011)

Ætlunin er að verja 82,5% af tekjum til ferðamannastaða sem eiga aðild að náttúrupassa en aðeins 10% til staða sem ekki eiga aðild. Verndartilgangur náttúrupassans á landsvísu næst þannig ekki nema að hvort tveggja komi til að þátttaka landeigenda í verkefninu verði mjög víðtæk og að „ferðamannastaður“ verði skilgreindur rúmt.

Krafa um 50% mótframlag þeirra aðila sem ekki eiga aðild að náttúrupassa er afar íþyngjandi - hvers vegna ættu þeir að taka þátt í að kosta grundvöll ferðaþjónustunnar, en sitja uppi með að þurfa að greiða fyrir skaða á landi vegna vaxandi álags?

Virðingarfyllt,
f.h. Landgræðslu ríkisins

Birgir Snær Fannarsson, hdl.